

Recepția, Administrația și Tipografia:
BRAȘOVU, piața mare, Târgul Inului Nr. 30.
 Preșorți nefracate nu se primesc. Manuscrise nu se returnează.
 Birourile de anunțuri:
 Brașov, piața mare, Târgul Inului Nr. 30.
 Inserate mai primești în Viena R. Moos, Haasenstein & Vogler (Otto Waas), H. Schalek, Alois Herndl, M. Duka, A. Oppel, J. Donnerberg; în Budapesta: A. V. Galderberger, Eckstein Bernat; în Frankfurt: G. L. Dausbe; în Hamburg: A. Steiner.
 Prețul inserțiilor: o serie garmod pe o colină 6 or. și 30 or. timbra pentru o publicare. Publicări mai dese după tarifar și învoială.
 Reclame pe pagina a III-a o seriă 10 or. v. a. sau 30 baz.

GAZETA TRANSILVÂNIEI

ANULU XVI.

„Gazeta” este în fă-care și abonamente pentru Austro-Ungaria. Pe un an 12 fl., pe șase luni 6 fl., pe trei luni 3 fl. N-rii de Duminică 2 fl. pe an. Pentru România și străinătate: Pe un an 40 franci, pe șase luni 20 fr., pe trei luni 10 fr. N-rii de Duminică 8 franci. Se prenumără la toate oficiile poștale din țară și din afară și la dd. colectori.
 Abonamentul pentru Brașov: a administrația, piața mare, Târgul Inului Nr. 30 etagială I: pe un an 10 fl., pe șase luni 5 fl., pe trei luni 2 fl. 50 or. Cu dusul în casă: Pe un an 12 fl., pe 6 luni 6 fl., pe trei luni 3 fl. Un exemplar 5 or. v. a. sau 15 bani. Atât abonamentele cât și inserțiile sunt a se plăti înainte.

Nr. 44.

Brașov, Vineri, 26 Februarie (10 Martie)

1893.

Brașov, 25 Februarie v.

Astăzi voim a ne ocupa de mișcarea inaugurată prin meetingul român ținut Vinerea trecută în Sibiu în contra programului bisericesc-politic al stăpânirii unguresci.

Nu putem decât să ne bucurăm de orî ce mișcare în sinul poporului nostru, care tinde a manifesta într'un chip său altul nemulțămirea lui cu starea lucrurilor. Totdeuna am fost pentru astfel de manifestări, ba le-am pretins chiar ca neapărat de lipsă spre a susține cu mai multă efect luptele noastre pentru libertate și egala îndreptățire și spre a da astfel tot mai vedite semne de viață și de putere națională, ca să fiă avertisați numeroșii noștri dușmani, că au de a face c'un element trairnic și venjos, ér lumea cea mare, unde avem și mulți amici, să se convingă, că și poporul român este un factor în acest stat.

Totdeuna însă am stăruit și am pretins, ca aceste manifestări naționale ale noastre să nu fiă isolate, și să fiă conduse de-o idee, de un principiu, să li-se dea o directivă clară și de sine stătătoare pe temeiul programului luptelor noastre naționale.

În sensul acesta am stăruit la 1883, când cu meetingurile noastre în contra proiectelor de lege asupritore școlare și mai târziu la 1891 când cu meetingurile de protestare în contra Kșdedevurilor.

Mișcarea de protestare în contra programului bisericesc-politic al guvernului, inaugurată înainte cu câteva zile de adunarea din Sibiu se deosebeste de cele anterioare amintite prin aceea,

că ea pörtă în prima lină un caracter bisericesc, mai departe se deosebeste în directiva, ce vedem că vor unii a i-o da.

Prin modul, cum s'a pus la cale „adunarea publică” din Sibiu și mai ales cum a fost și este interpretat scopul ei și al mișcării în genere de către confrății noștri din Sibiu, ea nu apare atât ca o mișcare de sine stătătoare națională-bisericesc, cât mai mult ca o acțiune menită a sprigini curentul ostililor planurilor de reformă bisericesc-politică ale guvernului actual unguresc.

La prima ochire deosebirea această nu pare a fi esențială, căci este un postulat al prudenții politice de a te alia cu contrarii contrarului tău spre a-l combate astfel cu atât mai mare efect. Esaminând însă lucrul mai de aproape, dăm în cazul de față de o deosebire esențială. Și aici intră în valoare sa deplină sentința: *Qui bene distinguit bene docet!*

Mai întâiu de toate nu putem să trecem cu vederea faptul, că mișcarea catolicilor din Ungaria, — abstragându dela partea ei ostilă față cu guvernul unguresc, care are un caracter trecător până ce se vor răful într'un feliu — conține un pericol iminent pentru totă alcătuiră și existența chiar a bisericilor noastre românesci. Vom aminti aici numai uneltirile nesfârșite în contra bisericeii noastre naționale unite, pe cari le-am descris și le-am ilustrat de atâtea ori.

Mai departe nu putem trece cu vederea, că curentul clerical-aristocrat, ce se manifestă ađi în lupta cu guvernul maghiar și cu aliații săi semitici, este un curent eminentemente reacionar și decă nouă Românilor trebuie să ne convină lupta episcopilor și

a magnaților catolici unguri, care are de scop zădărnicierea planurilor guvernului de a introduce căsătoria și matriculele civile, atât de amenințătoare și pentru bisericile noastre române, și de ală răsturna, de altă parte nu putem și nu vom pute adera niciodată la tendințele lor îndreptate în genere în contra liberalismului și nu numai în contra falsului liberalism unguresc.

Vrându să scăpăm de un rău, să ne ferim să nu cădem în alte curse totă așa de periculoase — etă în puține cuvinte tactica ce ni-o impune în momentele de față rațiunea politică.

În sensul acestei tactice trebuie să dăm și directiva mișcării noastre de protestare în cestiunea reformelor bisericesc-politice. Acesta este convingerea noastră tare, întemeiată pe principiul luptelor noastre naționale bisericesc din trecut și pe exigențele unei politici bine chibzuite românesci.

De aceea mărturisim, ne-a surprins foarte neplăcut vedendu, că confrății noștri dela „Tribuna” din Sibiu, esplică scopul mișcării inaugurate acolo într'un chip, care prejudecă principiilor de sine stătătoare, de cari s'a condus întotdeuna partida noastră națională, prejudecă și programului nostru național.

„Tribuna” prezentă adecă mișcarea de protestare din cestiune ca o manifestare de alianță a Românilor cu partida antisemită germană din Austria, cu Slovacia etc. în contra elementului evreesc predominant în acest stat; apoi vorbind de „acțiunea comună” dintre „aliați” susține, că ea „trebuie să aibă neapărat și un caracter antisemit” și în fine ăice: „partidul național român, ca înfrățire de ómeni muncitori și legați prin iubirea de neam, e emi-

namente antisemit și nu pöte să fiă nimic mai firesc, decât întelneirea lui cu partidul german (antisemit) din Austria” etc.

Am citat aici destul spre a da ocaziune cetitorului nepreocupat de a se convinge, că aici cestiunea a fost pusă pe un tărâm greșit, necorespundător spiritului adevărat al programului nostru și al luptelor noastre naționale. A ne pune noi în cestiunea cea mare a existenței și independenței noastre naționale-bisericesc pe baza cea strimă a partidelor antisemite germane, ar însemna a răsturna principiul fundamental de perfectă egalitate între popórele și confesiunile acestor țeri, ce l'am profesat în toate programele noastre.

Acesta a simțit-o și a accentuat-o încâtva și președintele meetingului din Sibiu și pöte că în urma acesta a fost lăsat afară în rezoluțiunea votată de adunare punctul privitor la recepțiunea religiei mosaice.

E învederat, că pe temeiul drepturilor cetățenesci și politice, ce li-s'au acordat, Evreii sunt îndreptățit a pretinde, ca să fiă recunoscută și scutită prin lege și religie mosaică.

Recepțiunea în sensul ca să i se dea religiei mosaice scut din partea statului ca și celorlalte confesiuni, o primesc și Episcopii catolici, după cum declară în momorandele lor, numai de-o reciprocitate între confesiunea creștină și evreescă, adecă ca să pötă trece și creștinii la legea mosaică, nu vor să scie.

Cestiunea principiară a recepțiunei legale se isbesce aici cu cestiunea dogmatică și adunările noastre nu pot fi chiamate a se ocupa cu dogmele, der nici nu pot să se declare în principiu în contra recepțiunei, când odată ăi-

FOILETONULU „GAZ. TRANS.”

Briganții din Sonnino.

Novelă de Otto Röse.

(7) (Urmare.)
 Abia făcu câți-va pași, când auđi voci omenesci și italianesca stricată a tatălui ei. Acesta din urmă rostea vorbe vehemente, și când Lidia ocoli stâncă, vedu cum unul dintre cei doi mișei de mai înainte i smuci pistolul, care de sigur nu produse impresiunea așteptată.
 Celălalt Italian se apropiă de ea. „Signora”, duse el cu politeță, „ori câtă mi pare de rău molestarea, trebuie să te rog, de a ne urma fără amănare.”
 Lidia scose un țipet de spaimă; der înaintea adevăratului pericol dispărură orî ce frig. Ea se recalesc repede. În gândul ei și zugrăvise adeseori o asemenea scenă. Hotărîrea ei era neclintită și ea răspuse: „Signore! e cu neputință, ca d-ta să tărăscoi o fată

și un bătrân slab, singurul meu scut. Ia tot, ce avem, der lasă-ne să mergem.”
 „Nu așa domnișoră”, răspuse Italianul cu galanteria. „Nu punga, oi persóna D-tale voim a ne-o asigura.”
 O nouă spaimă o cuprinse pe fată. „Ia tot, der lasă-ne liberi!” strigă ea cu peptul apăsător. „Îți dau cuvântul meu, că vom tăce.”
 Italianul zîmbi. „Nu ne cunosc și d-lă acela n'a voit să ne înțelgă: ia'ă dovada, că aparținem poliției regeșoi.”
 Lidia privi bănuitoare hărtia plină de grăsimi, ce i-o arată. „Ei se dau de gendarmi”, duse ea nemțesce către tatăl ei.
 Acesta tremura de iritare. „Nebuniă”, esclama el și apoi ridicându pumnul strâns asupra Italianilor le strigă: „Ladri! Ladri! siete Ladri!” (Tălhari, tălhari, sunteți tălhari!)
 „Olă eh!” răsuna acum vocea de stentor a celui mai bătrân dintre cei doi ómeni, care și aținti arma asupra

lui Cesar, căci acesta deșteptându-se, presimțise o nenorocire și tocmai era să o ia la sănătoșa dimpreună cu bagagiul călătorilor. „Ferma! (Stai) ferma, ferma!” împucătura răsuna. Cesar se impedece și căđu. Pe când Lidia tresări de spaimă, Italianul încep să ridă și alergă după mănătorul de asini, care căđându de frică la pământ, se ridică sănatos.
 „He amice, noi avem lipsă de servioile tale. Inoarcă măgerii și ajută domnișorei să se urce în șea.”
 Aici nu mai ajuta nici un protest, nici o împotrivire; animalele fură înșuate și plecară spre munte cu toții. Blandu ca un miel pășea acum Cesar între călăreții nemți. Ambii Italiani i urmau, fără să-i scape din ochi.
 Drumul ducea peste prețipisuri și stânci sdrobite, între cari cresceau maslinii cu trunchiul lor strâmb. Săra sosi.
 Umbre violete se întindeau peste valea de lângă Amaseno; culmile colinelor, încoronate de orașele Piperno, Maeza, Rocagorga și Roccasecca luceau în amurgul roșietic și numai virurile îndepărtate și pline de zăpadă ale

Munților lapinos, predominante de piramida colțurosă a muntelui Caeume, străluceau încă în complecta lumină a sölui. Jos în adăncime, unde Amaseno spumega prin strămtóre, se vedea turnul mănăstirei din Fossanuova ridicându-se dintre verdéță negricioasă. Inocțior resunau purtate de vânt, armoniile rugăciunei Avei Maria prin văgăuni.
 Cu sosirea nopții se mări îngrijirea prizonierilor. Din ce în ce mai seltărice deveneau văgăunurile, din ce în ce mai fantastic, se înălțau virfurile colțurose ale stâncilor. Unde mergeau?
 Lidia nu mai îndrăsnea să întrebe pe bărbații, cari învăliți în mantalele lor, îi urmau în tăcere și cu atențiune. Țipetul unei paseri de nopte deasupra capului ei o spăria și făcea ca pustietatea să pară și mai pustie. Posomorți ca și drumul nocturn, era cursul ideilor prizonierilor.
 În fine apărură fășii de lumină pe culmile munților. Luna răsărea și trimetea o lumină slabă și pe drumul din vale. Acum coti convoiul după o stâncă și o privești minunată li-se desfășură

cemă că stăm cu toții pe baza programului național, care pretinde egală îndreptărire a națiunilor și confesiunilor.

Tot așa au înțeles lucrul și Slovaci, tovarășii noștri în lupta contra asupririi naționale, căci în adunările lor, câte le-au ținut, n'au atins acest punct al recepțiunii de loc, ci s'au mărginit la combaterea căsătoriei civile și a matriculelor civile din punct de vedere al intereselor lor de viață bisericească-națională.

Dér Slovaci au făcut mai mult. Ei au legat de cesiunea matriculelor și a căsătoriei civile și cesiunea națională, au formulat în rezoluțiunile lor plângerile lor față cu întregul sistem al asupritorilor și au dat astfel acțiunii lor un caracter național.

Noi Români n'avem nici o cauză de a merge pe alte cărări și de a face solidaritate cu nise partide străine carifesează principii și urmăresc scopuri diferite de acele, ce le profesază și urmăresc partida noastră națională.

CRONICA POLITICA

— 25 Februarie.

În 7 Martie n. s'a ținut o conferință de notabili catolici în palatul contelui Nicolau Mauriciu Eszterházy, ca să stabilească atitudinea catolicilor față de politica bisericească a guvernului, dér mai ales să fixeze timpul, când vor începe lupta contra guvernului. De față au fost episcopii Schlauch și Dessewffy, conții Zichy Nandor, Szapary Géza, Zichy Aladar, Stefan Szapary, Pallavicini, Ladislau Szapary, ér la 4^{1/2} a sosit și primatul Vaszary. După salutări imprumutate, Eszterházy a deschis conferința, marcând pe scurt scopul ei, adică discutarea agendelor, ce trebuie să le ia membrii casei magnatilor în afacerea cesiunilor bisericești. Primatul Vaszary și a exprimat bucuria, că are pe partea sa pe membrii catolici din casa de sus și că poate discuta cu ei asupra mijloacelor de apărare a intereselor bisericești catolice. Rugă apoi pe cei prezenți să facă propagandă cât se poate mai mare pentru ideile catolice. Conte Zichy, luând cuvântul, a propus începerea unei mari și deschise acțiuni cu ocazia dezbaterii bugetului în camera magnatilor. În sensul acesta a vorbit apoi și Eszterházy. Conferința n'a luat însă hotăriri în merit. Tot rezultatul ei a fost, ca la viitoare mare conferință, să se decidă, când se începe lupta și în ce chip s'o organizeze?

*

Înainte ochilor: între pereții valei se ridică un munte în forma unei uriașe căpățini de zahăr, în vârful și cotele cărora se află case îndesuite una lângă alta, ca nise cuiburilor de pasere. Piatra muntelui strălucea ca argintul la lumina lunii. Într-o privești ai fi putut lua ca pe un joc fantastic al naturii, deocă ici și colo vre-o lumină scânteiată n'ar fi dată dovadă despre vieți omenești între zidurile acele neregulate.

Dela pôlele muntelui ducea în sus o potecă în formă serpentină. Deasupra trecară noii sosiți prin o poartă ruinată provădată cu găuri pentru împușcat. Strada era întunecată și atât de îngustă, încât abia puteau trece doi oameni alături. Fia-care dintre bărbați luă un asin de căpăstru și-l trăgea peste pavagiul rău și prin diferite tunele. În tăcerea mormentală a locului se auzea numai tropotul copitelor asinilor și injurăturile conducătorilor, cari înșiși cu greu puteau trăbate prin labirint. În fine se opriră înaintea unei case, care părea totuși atât de negră și suspectă ca și celelalte. După o baterie repetată apăr

„Fremdenblatt“ relevă aprecierile „Monitorului rusesco“ asupra modificărilor proiectate în Constituțiunea bulgară. Fôia vieneșă dăce, că la început celelalte puteri străine aveau același îngrijiri, ce abia acum și le exprimă „Monitorul“. Desvoltarea ulterioară a cesiunii a probat însă, că imensa majoritate a poporului bulgar pare favorabilă modificărilor constituționale propuse; soluțiunea pare posibilă fără ca mersul regulat și pașnic al afacerilor bulgare să fie împedat. În totuși cazul nimeni n'are nici dreptul, nici intențiunea de a interveni într-o cesiune curată interioară a Bulgariei, ceea ce „Monitorul“ însuși recunoșce, proclamând în mod sincer principiul de neinterveniune. Națiunea bulgară este animată de sentimente monarchice. Voind să fondeze o dinastie, ea dă o nouă probă de caracterul său conservator și de dorința de ordine de care ea nu va pute decât să profite. Celelalte țări consideră, că aprecierile „Monitorului“ nu sunt de natură a turbura desvoltarea pașnică a Bulgariei și a Europei.

*

Camera franceză a adoptat cu 266 voturi contra 222 proiectul de lege asupra pressei, prin care se înfrână escitarea la furt, la jafă și la omor, cu un amendament, care schimbă textul senatului relativ la închiserea preventivă. — Acest amendament a fost adoptat cu 265 voturi contra 245, cu totuși opunerea d-lui Bourgeois. La discuția proiectului, relativ la insultele contra reprezentanților suveranilor străini, d-lă Davelle a dă, că respingerea proiectului i ar îngreuna sarcina. Toți ambasadurii trebuie să găsească în Franța cea mai largă și curtenitoare ospitalitate și o protecțiune contra defaimării și injuriei (aplaude vii). — Reprezentanții străini nu pot să fie asimilați cu nise simpli particulari sau cu funcționarii; ei sunt nise oșpeți. Incetină justiției poate face pe reprezentanți să se retragă. Proiectul nu va mări responsabilitatea guvernului, care a fost totdeauna silit să uruărească astfel de insulte. D-lă Ribot a dă, că întregul guvern se asociază la cuvintele d-lui Davelle. Acela care insultă un ambasadur străin, nu trebuie să fie tradus înaintea juriului. Se va pute discuta cu simpatia său cu desgust conduita guvernului străine, dér nu va trebui să se insulte persoanele. Aceste moravuri au fost create de cât-va timp în presa franceză, de către nise persoane, cari nu sunt totdeauna Francezi. Nu trebuie să lăsa ca reprezentanții străini să fie espuiți înul telor (aplaude). D-nii Millerand, Milevoye și Pelletan au combătut proiectul. D-lă Ribot a pus cesiunea de in-

credere, Camera a decis cu 257 voturi contra 188, să treacă la discuțiunea pe articole; în urmă a adoptat proiectul.

Vorbirea ministrului Csaky.

Amintit ieri, că în ședința dela 7 Martie n. s'a început desbaterea asupra bugetului ministerului de culte și instrucțiune publică. Primul vorbitor a fost Săgh Gyula, care s'a ocupat pe larg cu mișcările pornite în afacerea politice bisericești a guvernului. El nu vede nici o stabilitate în politica bisericească atât a guvernului trecut, cât și a celui actual. Totă agitația a pricinuit-o ordinațiunea din Februarie, ér nu legea din 1868. Vorbind despre proiectele noului guvern, dăce, că recepțiunea Evreilor, după părerea sa, se opune absolut libertății religioase. Despre căsătoria civilă dăce, că nu este pretensiune a liberalismului și ea nu se poate introduce, decât turburându-se pacea și liniștea în țară. Urgiteză realizarea autonomiei catolice, fiindcă fără de această politică liberală nu se poate face. Nu primesc bugetul.

Luă apoi cuvântul

Ministrul Csaky: Dela început am fost de părerea, că disociiunea asupra politice bisericești nu se poate ocoli, fiindcă nu se poate ocoli aceea cu ce e plin aerul, ce umblă din gură în gură, cu ce se ocupă foile zilnice. Respectând însă dorința de-a nu continua pră multă desbaterea bugetului de culte prin agitarea cesiunilor politice-bisericești, eu nici n'as fi vorbit despre acestea, de cumva nu as fi fost provocat de d-nii deputați Horanszky și Săgh. Dați mi dera voiă, să lămuresc situațiunea. Acesta o țin de ceva forțe necesare, urgentă chiar, pentru ca să se vadă în ce chip s'a format actuala situația a politice bisericești și cum a ajuns acolo, unde se află azi.

O convingere vechiă și foarte înrădăcinată a mea este, că voim să rămânem credincioși spiritului legilor din 1848. Deocă cele dăce în respectivele vremuri se le și es-cutăm, atunci în această țară, unde se află una lângă alta confesiuni atât de diferite, nu vom pute să garantăm egală îndreptărire confesională, decât așa, că ceea ce se ține de indigențele și problemele statului, să rămână în îngrijirea statului, ér cu privire la celelalte să li-se dea cesiunilor libertate cât mai mare. Acestei concepțiuni, acestei păreri, acestei convingeri i-am dat eu expresiune deja în 1884, când s'a dezbătut în camera magnatilor proiectul de lege referitor la căsătoria între creștin și Evrei...

Fără indoială, că punctul de mănecare al situațiunii de față este așa

„Internaționala?“

„Da, și decât nu mă înșel, d-șoră, d-ta ești o nihilistă rusă, ală cărei signalementu îl am.“

Buzele Lidiei se contractară cu dispreț. „Trebuie să fi vădută din pașaportele noastre, că suntem Germani!“

„O, pașaportele nu sunt totuși adevărate. Pentru falsificarea lor se află fabrici, pe cari le cunoșcem foarte bine și d-ta d-șoră, poate mai bine ca noi.“

Lidia nu vădută în cuvintele aceste decât maliția. Fără a răspunde la această insinuație, întrebă: „Și unde ne aflăm?“

„In Sonnino.“

„In Sonnino, în faimosul cuib de tâlhari? Și îndrăzniți încă a vă da de gendarmi?“ esolamă Lidia sărind în sus iritată. Profesorul, care înțelesese foarte puțin din conversațiune, la auzul cuvântului Sonnino, încep să strige tâlharilor că sunt: *ladri, briganti, birbanti și furbi.*

(Va urma.)

numita ordinațiune în afacerea botezurilor, esmise de mine la 1890. Asta a dăce ieri d-lă Horanszky, astăzi Săgh, și totuși acesta se amintesc zilnic. Dér de ce să fi această ordinațiune punctul de mănecare al situațiunii? Pentru că, se pretinde, că ordinațiunea acesta stă în contradicțiune cu principiile de credință catolice, ér în urmă aceasta, nu s'a putut esecuta din partea preoției bisericești catolice, fiindcă în principii de credință n're locu transacțiunea și din acest conflict, care se pretinde, că s'a născut între preoți, ar fi urmat totuși necozul.

Eu adeseori am amintit, că atunci când am dat numita ordinațiune, am lucrat cu deplină bună credință, dér totodată și în deplină conștiință, că prin esmiterea ordinațiunii nu vătăm nici un fel de principiu de credință. Dér fiindcă aserțiunea mea este încă și azi trasă la îndoială, în cele din urmă sunt silit, să arăt onoratei camere dovețile cari imi stau la dispoziție și cari, gândesc, vor justifica pe deplin aserțiunea mea.

Este lucru știut, că primele cazuri de plângere în cauza botezurilor mesocate s'au ivit la 1874 și dela 1875 până la 1890 ori și câte ori s'au rezolvat astfel de plângeri prin ministrul de resort, rezolvarea a fost totdeauna aceeași și a constat în aceea, că competentă autoritate bisericească a fost convocată să îndrumereze pe preotul botezător, ca matricula acelu botez să o trimită în timp de opt zile preotului respectiv al celeilalte confesiuni.

Este adevărat, că la o parte remarcabilă a istoriei de cazuri, n'a sosit nici un răspuns. Dér fiindcă partea acusatore nu și-a mai reînnoit acuză, se putea presupune, că respectivele autorități bisericești au făcut destulă dispozițiune. Din norocire însă au sosit și astfel de răspunsuri, cari vorbiau despre esecutarea ordinațiunii ministeriale „Verba volant, scripta manent“, și din aceste răspunsuri am norocire să arăt câteva onoratei camere (Ministrul arată mai multe răspunsuri de felul acesta)...

N'a fost așa dera motivată presupunerea, că mișcarea, ce s'a ivit în urmă ordinațiunii în afacerea botezurilor, nu este de natură serioasă, nici n'are o basă serioasă? Și poate, se pretinde, ori închipui, ca ministrul să fi mai inteligent, mai prevădător, mai circumspect în afaceri de credință, decât Metropoliții, episcopii și chiar decât clerul subaltern?

Și cu toate acestea, agitația n'a încetat, s'a arătat orecare neliniște, ba ieri colo s'a făcută amintire chiar și de conflict de conștiință, dăce, cu toate acestea mișcarea n'a încetat, ér guvernul din parte-i s'a hotărât, ca să aducă un proiect de lege, care, pe deo parte să garanteze esecutarea legii, ér de altă parte să respecte aceste conflicte de conștiință și temerile religioase, cari s'au ivit.

(Va urma.)

SCIILE ŢILEI.

— 25 Februarie.

Adunare slovacă oprită. Din Basin li-se telegrafiază foilor din Budapesta, că autoritățile unguresci au oprită ținerea adunării alegătorilor slovaci fixată pe ziua de 7 Martie, pe motiv, că adunarea ar fi avut să se ocupe și de cesiunea naționalităților. Conducătorii slovaci au depeșat numai decât ministrului de interne, Hieronymi, cerând satisfacțiune. — Minunat se ilustrează liberalismul unguresc.

—x—

Studentii universitari din Bucuresci au primit dela d-lă James Reynolds, președintele congresului universităților studentesce din Chicago, o invitațiune ca să trimită un delegat spre a lua parte la acest congres, care se va țin la Chicago pe la finele lui Iulie st. n.

—x—

Pojonul oraș unguresc? Consiliul municipal din Pojon a respins cu 70 contra 60 voturi propunerea, de

a se delătura teatrul german din Pojon și de a se stabili, în locuț lui, un teatru maghiar. — Ce rușine pentru Kulturregylet!

—x—

Unu non volumu de nuvele. In cursul unei Martie va apăre unu volum de fantasii și nuvele datorit penei talentatului publicist d-lu De la Vrancea. Volumul va fi tipărită cătu se pôte de luxuos și va fi de vr'o 320 pagine.

—x—

Guvernul Statelor-Unite a invitat pe tôte Statele Europei, ca să ia parte la revista navală, care se va face cu ocaziunea esposițiunei dela Chicago. Austria, Serbia, Bulgaria și Turcia au declinată onorea acestei invitațiuni, deoarece n'au vase disponibile. Franca și Anglia voru fi reprezentate prin câte o escadră.

—x—

Impăratul Germaniei la Papa. O telegramă din Roma aduce scirea, că împăratul Germaniei a avisat pe Papa, că dimpreună cu împărătesa îi voru face o vizită la două sêu trei zile după sosirea lor în Roma, unde voru merge ca să ia parte la nunta de argintă a părechii regale italiene.

—x—

Asentarea în Brașov s'a întemplată săptămăna trecută. Din Brașov au fost ohiamați 439. Dintre aceștia nu s'au prezentat 138. S'au înfățișat 291. Dintre aceștia au fost înrolați 88 la armata activă, 17 la reserva de completare. Reșpiși au fost 122, neapți absolut de arme 55.

—x—

Pentru „Crucea Roșă“ română. Corpul oficerilor din garnisona Iași va da un bal în folosul Societății „Crucea Roșă“, în saloanele comandamentului, în sêra de 27 Februarie c. sub patronajul dămelor: Colonelu *Sevastia Pascu*; Colonelu *Alexandrina Macarovic*; Colonelu *Helena Groza*; Intendantu *Lucretza Rentz*; Med. șefu *Maria Corvinu*. Prețulu intrării 5 franci de persoană.

—x—

Camera comercială și industrială din Brașov rōgă pe aceia, cari au primit liste de subscriere pentru monumentul lui Baros, a-le înapoia dimpreună cu sumele încasate, deoarece în curēndu se va încheia colecta.

—x—

† H. A. Taine. O depeșă vestesce încetarea din viață a celebrului critic și filosofu *Hippolyte Adolphe Taine*, întemplată Sămbătă la Paris. Taine, alu cărui nume în timpul din urmă a ajuns atăt de popular printre omeni cu carte, se născuse la 21 Aprilie 1828 la Vouziers în Ardennes. A făcut studii strălucite liceale și pe urmă normaliene. În anul 1854, la vârsta de 26 de ani, dobēndi deja unu premiu academicu cu unu studiu asupra lui *Tit Liviu*. După publicarea mai multor opere importante, cele mai multe sub inspirația doctrinelor fataliste și într'unu spirit de opunere pe față spiritualismului, a dobēndit în anul 1864 o catedră de istoria artei și de estetică la șoala de bele-arte din Paris. În același an și-a publicat importanta scriere *Istoria literaturii engleze*, pentru care autorul s'a vēdutu încercat în acensările de ateismu îndreptate de episcopulu de Orléans împotriva lui Littré și a lui Renan, și care, prezentă la concursul Academiei franceze, a fost respinsă din cauza doctrinelor. Opere totu atăt de cunoscute ale lui Taine mai sunt: „Filosofia artei“ (1865), „Filosofia artei în Italia“ (1866), „Idealul în artă“ (1867), „Filosofia artei în țările de jos“ (1868), „Despre inteligență“ (1870), etc. etc. Opera capitală a lui Taine, în cei din urmă ai vieții sale, a fost marele studiu istoric și politicu, care portă titlul generalu „*Originea Franței contemporane*“, operă atăt de admirată și de discutată pe care autorul o lăsă neocompletă.

—x—

Mărtea Sultanului din Zanzibar. Din Zanzibar se vestesce mărtea Sultanului provenită din idropisie; 250 omeni din infanteria de marină englesă au debarcat imediat și au fost postați înaintea palatului Fiului Sultanului, încercând să intre în palat, a fost condus sub escortă la casa lui. Atitudinea energică a Englesilor a produsu o profundă impresiune asupra populațiunei.

—x—

Musica crășenescă va da unu concertu Duminecă în 12 Martie în sala hotelului „Europa“ începutul la 1/2 8 ore. Intrarea 30 or.

Lățirea limbei maghiare.

În secțiua II a Academiei maghiare noul membru Iuliu Vargha — a cetit o disertatiă de recepțiune, despre lățirea limbei maghiare în cei zece ani din urmă. Estragemu din această disertatiă părțile mai principale, cari arată cu date și cifre — naturalu, că esagerate și false unele — cătu tărēmū a oueritū limba maghiară în ultimul deceuiu.

Primele date sigure despre numărul Maghiarilor — dice d-lu Vargha — le avem numai dela 1840. După unu raport alu lui Fényes Elek, atunci era în Ungaria întrēgă cam 4,912,000 Maghiari; în 1869, după Keleti, erau 6,160,000; după recensēmēntul din 1880 6,445,487, ăr două ultimul recensēmēntu 7,426,730. În decursu de-o jumătate de vēc așadēră Maghiarii s'au înmulțit cu 2,614,000 suflete. (Care omu ou mintea sănătoșă pôte să credă acēșta? — Red.), adecă s'au sporitū cu 54·31%, pe când celelalte naționalități la olaltă s'au sporitū numai cu 1,855,000 suflete. sēu cu 22·92%. (Numai, fiindō naționalitățile n'au furatū suflete străine și mai ales jidovesi, cum facū Maghiarii. — Red.) Cu 50 ani înainte de acēșta numărul Maghiarilor făcea 37% din întrēgă proporțiune, astăzi însă face 43%.

Cunoscința limbii maghiare însă progresēză mai încetū (Cum se pôte? Dēcă Maghiarii s'au „sporitū“ așa de grozav, de ce se nu se lățescă și limba lor? — Red.) decătū alte limbi, așa, că în 1890 au fost mai mulți ou 441,000 locuitori în țēră, cari nu vorbescū limba ungerescă, ca ou 10 ani înainte.

Limba maghiară stă mai rău în comitatul Arva, unde locuitorii ou limba maternă maghiară și cei ce sciū ungeresce, abia facū la olaltă 4·57% din întrēgă populațiune. Mai puțin de 10% cari sciū ungeresce se află în Lipto, Trencin, Turoc, Saroș, Bistrița-Năsăud, Făgăraș, Sibiu și Caraș-Severin. În privința cunoscinței limbii maghiare comitatele aceste stau chiar și înderētulū mai multor comitate din Croația și Slavonia.

Putere de maghiarizare mai mare au orașele. 68% din populațiunea orașelor este maghiară, pe când din provinciă numai 45%. Maghiarii au dat în dērētū în orașele Aiud, Șimleul Silvaniei și Zslău; în locurile aceste decī, cauza maghiarismului, dice d-lu Vargha, este a se urmări ou îndoiță băgare de sēmă, ca nu cumva oceanul străint s'arū spele de totū.

Femeile se alipescū de naționalitatea lorū ou multū mai tare, decătū bărbații. După datetele ultimului recensēmēntu vorbiau ungeresce 638,000 dintre locuitorii nemaghiari de sexul bărbătesc, pe când din sexul femeescu numai 439,000. Asta dovedesce, că populația nemaghiară de sexul femeniū e străină față ou limba maghiară. De altmintrelea o piedecă a lățirii limbii maghiare este și aceea, că Maghiarul e forte acclimatizabil și învēță ușorū limbă străină, ou multū mai ușorū, decătū ori care altă naționalitate din Ungaria???)

Dintre tôte naționalitățile „Valahulu“ este acela, care mai ou greu este aplecatū a ne învēță limba. Dintre Românii din comitatul Caraș-Severin nicī măcarū 1% nu vorbescū limba maghiară. Este de însemnatū a se soi însă, că în ce proporțiă învēță ungeresce Valahii, cari trăsescū împreună ou puținii Maghiari din acelu șir de comune, ce lēgă pe Maghiarii dela Tisza ou cei din Sēcuieme (?) Dintre „Valahii“ din Sătmur 18·01%, din Bihor 13·60%, din Sălăgiu 11·37%, din Cojocna 8·57%, din Turda-Arieș 6·56%, din Murăș-Turda și Sēcuieme 34·25% vorbescū limba maghiară. Unu însemnatū interesu naționalu pretinde, că Maghiarimea din aceste părți se fiă cătu de bine fortificată și dela Sălăgiu peste Tășnad, Șimleul-Silvaniei și cercul Crasnei, dela Huedint până la Clușiu, de-aici în jos pe valea

Arieșului, apoi pe Valea Murășului terenul se fiă legatū prin comune maghiare ou sēcuieme și ținutul Tisei, ca astfel formându-se unu cercu maghiar, acesta se fiă o piedecă neinvigibilă între Valahii din nord (greco-catolic) și cei de sud (greco-oriental).

Împărțit după confesiuni, reformații și unitarii suntū curați Maghiari. Dintre credinșii bisericei rom. cat. cei ce se mărturisescū de Maghiari au crescutū în deceniul din urmă dela 55·28% la 57·53% dintre greco-catolic dela 9·35% la 10·83%, dintre ang. ev. dela 33·48% la 26·24%, dintre mosaii dela 58·44% la 63·78%; din potrivă dintre greco-orientali au scădutū dela 0·95% la 0·92%. Așadēră Maghiarii s'au sporitū mai tare la confesiunile rom. cat. și mosaică, er la greco-catolic aproape totū altū 10 lea se mărturisescū a fi Maghiari, pe când la greco-orientali nicī măcarū 1% n'a căștigatū maghiarismulū.

Disertantele s'a exprimatū în termeni forte îmbucuratori despre maghiarizarea Evreimei. Evreimea, dise elū, în comitatele maghiare, se pôte dice, că s'a contopitū absolutū în națiunea maghiară, ba ohiar și acolo, unde Maghiarimea e slabă în număr, ea representă dintre Evreime unu contingentu considerabil, precum în Bacș, Bihor, Sălăgiu și Alba Inferioră. Evreii, dise d-lu Vargha, prin puterea lorū materială și intelectuală nu suntū numai unu stilp puternic al Maghiarilor și a ideii de stat maghiar, ci adeseori suntū și pionierii limbii maghiare în ținuturile locuite de naționalități.

N'avemū nimicū de observatū la acēșta, decătū că așī măn se va ivi unu academicianu unger, care va susținē, că în Ungaria elementul alcătuitor de stat este Evreimea. Se va realiza cel puțin unu mai curēndu prorocia cu împărăția lui Israelū....

CONVOCARE. Subscriții în numele comitetului cerourilor electorale Abrud, Roșia și Ighiu dinocul de Delul-mare alu partidului naționalu român, priu acēșta își va voi a convoca pe toți alegătorii romani din aceste ceruri electorale la o adunare publică, ce se va ține luni, în 20 Martie n. c. (8 Martie st. v.) la 2 ore d. a. la Abrud, în sala ospetăriei „la Romăncuța“.

Ordinea de zi:

- 1) Deschiderea și constituirea adunării;
- 2) Discuțiune asupra proiectelor de legi bisericesci; recepțiunea religiunei mosaice, introducerea matriculelor de stat și a cășătoriei civile;
- 3) Luarea rezoluțiunilor;
- 4) Închiderea adunării.

Abrud, 7 Martie n. 1893.

A. Filipu, Dr. Vasile Fodoru,
președinte. secretar.

Raportu

asupra stărei sanitare și a mișcării populațiunei pe teritoriul Brașov în a. 1892.

Începutul și sfirșitul anului s'au aflat sub semne nefavorabile și amenințătoare. Tifusul își ajunsese în cele două luni din urmă ale anului trecutū o întindere neliniștită, ăr la finea anului 1891 își ajunsese punctul de culminațiune și ou începutul anului 1892 se ivi o hotărītă decescere a bōlei, așa încătū în cursul anului se iviră numai cazuri sporadice.

În pătrărulū din urmă alu anului colera asiatică umplū lumea de spaimă, după ce acēștu oșpe neplăcutū se încuibase în Budapesta.

Dispozițiunile hotărīte ale guvernului și ale autorităților, precum și activitatea organelor competente au avut rezultatul îmbucurator, că acēșta epidemiă infricoșată a fost ținută departe de teritoriul nostru.

Timpulū între aceste două peride din punct de vedere sanitaru este favorabil, căci bōle contagioșe a obvenitū în măsură mică.

Cifra de mortalitate este favorabilă, numărul totalu este 772 (411 bărbați, 361 femei). Între cei rōșoși s'au aflat 56 străini. Dēcă mortalitatea se va lua inclusiv ou străinii, atunci cifra de mortalitate la 1000 locuitori anualu se calculeză la: 23×6, cu escluderea străinilor, 22 (numărul locuitorilor 32,705.)

Nășuți vii au fost 882 (406 barb. 476 fem.) nășuți morți 45. Prin urmare rezultă unu prisos de nasocere de 110.

Mișcarea populațiunei, după confesiuni, este următorea:

I. Romano-catolic:

Morți 176 (90 b. 86 f.)

Nășuți 216 (84 b. 132 f.)

II. Evang.-luteran:

Morți 224 (109 b. 115 f.)

Nășuți 243 (112 b. 131 f.)

III. Helvetic și unitar:

Morți 61 (36 b. 25 f.)

Nășuți 80 (48 b. 32 f.)

IV. Greco-oriental:

Morți 244 (131 b. 113 f.)

Nășuți 313 (147 b. 166 f.)

V. Israelii:

Morți 11 (4 b. 7 f.)

Nășuți 30 (15 b. 15 f.)

Dēcă se va lua în vedere formele bōlei ou considerațiune la mortalitate, atunci rezultă, că de aprindere de plămăni au murit 31, de tuberculosă 79, de cataru de intestine 100, de tifus 25, de vērșatū 1, de scarlatină 0, de pojar 4, de difterită 26, de tuse grea 24, de friguri de chendeliă 7.

Comparandū limitele vieții, etatea primă copilărescă și bătrănețele adēnci, atunci rezultă, că în primii ani ai etății au murit 208 (110 b. 98 f.) până la etate de cinc ani 123 (72 b. 51 f.); în vērșă înaintată, peste 80 de ani 44 (13 b. 21 f.)

Sinucideri s'au întemplatū 8, între cari unul străin.

Literatură.

A apărut:

Epistola către Diognet, traducere de I. V. Pașcanu, catechetu la șoala de copile și de băiți din Cernăuți (șoala Transilvaniei), Nr. 1 din biblioteca societății culturale „Lumina“. Editura societății. Form. 8° de 19 pag. Prețulu 25 or.

Sciri telegrafice.

Paris, 8 Martie. Procesul de corupțiune în afacerea Panama s'a început astăzi. Primul acusatū Lesseps declară, că a stat sub presiunea lui Herz.

Londra, 8 Martie. Lord Salisbury declară într'o adunare a conservativilor, că va face obstrucțiune în contra bilului home-rule.

DIVERSE.

Grevele în Franca. Oficiul muncii din Franca a publicatū o statistică interesantă asupra grevelor din 1892. Din acēșta statistică, făcută cu multă claritate și metodă, rezultă, că în cursul anului 1892 au fost în Franca 267 de greve la cari au luat parte 108,944 de lucrători. Durata acestor greve e forte variabilă: 159 n'au ținut decătū o săptămăna, 50 au ținut 15 zile, 19 au trecut peste 1 lună, 30 au ținut dela 31—100 de zile și în sfirșit 5 au ținut peste 100 de zile. În 91 de cazuri, lucrătorii au învins și ou căștigat ceea ce cereau. În 106 cazuri, lucrătorii n'au obținutū nimic și au reînceput lucrul în aceleași condițiuni. ca și mai înainte. În 67 de cazuri a intervenit arbitragiu. În sfirșit lucrătorii, cari au reușit să facă, ca să triumfe, cererile lor, sunt în număr de 22,449; transacțiunile au favorisat pe 54,237 de greviști, ăr 32,109 de greviști n'au ajuns la nicī unu rezultat.

Proprietar Dr. Aurel Mureșianu.
Redactor responsabil: Gregoriu Matoru.

„Furnica“

cassă de economii societate pe acțiuni în Făgărașu.

CONVOCARÉ.

Domnii acționari ai „Căseii de economii „Furnica“, societate pe acțiuni“, se invită prin această în virtutea §. 16 ală statutelor societății la

a IX-a adunare generală ordinară,

care se va ține la Făgărașu în 12 Aprilie 1893 st. n. înainte de amădi la 11 ore în localul societății.

OBIECŢELE:

1. Raportul anual al direcțiunii, bilanțul anului 1892 și raportul comitetului de supraveghiere.

2. Distribuirea profitului realizat conform bilanțului.
3. Ficsarea pretului marcelor de prezență, pentru direcțiune și pentru comisariul de di.
4. Alegerea, conform §§. 30 și 56 din statute a 2 membrii în consiliul direcțiunii în locul celor eșiți.
5. Ridicarea capitalului social de la fl. 30,000 la fl. 60,000 în sensul §§ 4 și 48.

Domnii acționari, cari în sensul §§. 17, 18 și 19 din statutele societății voiesc a participa în persoană sau prin plenipotenți, sunt rugați a-și depune la cassa societății sau la institutul de credit și de economii „Albina“ în Sibiu, acțiunile lor și eventual dovedile de plenipotență cel mult până în 11 Aprilie 1893 st. n.

Făgărașu, în 6 Martie 1893.

Direcțiunea societății.

1-1.

Convocare.

Domnii acționari ai institutului de credit și economii „Silvania“, societate pe acțiuni se invită în virtutea §-lui 20 din statute la

a V-a Adunare generală ordinară,

care se va ține în Șimleul-Silvaniei la 28 Martie 1893 st. n. a. c. la 10 ore înainte de amădi, în localitatea institutului.

Obiectele puse la ordinea zilei sunt:

1. Raportul anual al direcțiunii.
2. Raportul comitetului de revisiune asupra computului anual al bilanțului și a propunerilor pentru împărțirea profitului.
3. Stabilirea bilanțului anual și fixarea dividendelor.
4. Determinarea scopului, spre care este a se întrebuița suma amintită în §. 99. p. f.
5. Fixarea pretului marcelor de prezență.

6. Propunerea direcțiunii relativ la înmulțirea capitalului social și la modificarea §-lor 6, 7, 10, 14, 17, 23, 25, 26, 30, 33, 34, 36, 38, 43, 68, 69, 88, 93, 99, 101, 102, din statute.
7. Alegerea unui membru în comitetul de revisiune.
8. Intregirea consiliului de direcțiune conform §-lui 38 din statute.
9. Eventuale propuneri din partea direcțiunii.
10. Esmiterea alor 3 membrii pentru verificarea procesului verbal.

Se atrage atențiunea domnilor acționari la dispozițiunea §-lui 23 din statute în sensul căruia „la adunarea generală au votu numai acei acționari, cari cu cel puțin jumătate de an mai înainte sunt trecuți în registrul acționarilor și ca atari cel puțin cu o di mai înainte de adunarea generală adepusă la direcțiunea institutului acțiunile sale, eventual și documentele de plenipotență. Acțiunile și eventualele documente de plenipotență sunt a se depune la direcțiunea institutului cel mult până la 27 Martie st. n. 4 ore după amădi.

Șimleul-Silvaniei, la 14 Februarie 1893.

Direcțiunea institutului.

BILANȚIUL pre anul 1892 al institutului de credit și economii**„SILVANIA“****Contul Bilanțului.**

ACTIVE.		fl.	cr.	PASIVE.		fl.	cr.
Cassa în numărari		2247	75	Capital social		75000	—
Cambii de bancă escomptate		490220	06	Fondul de rezervă		12480	28
Împrumuturi hipotecari		69275	42	Fondul de pensiune		819	81
Împrumuturi pe obligațiuni		27024	88	Fondul cultural		190	94
Împrumuturi pre amanete		612	08	Cambii de bancă reescomptate		279181	90
Efecte		2290	87	Depuneri pentru fructificare		229458	50
Realități		10000	—	Interese transitoare anticipate		9254	79
Cont-Courent		20978	12	Dividende neridicate		365	—
Bon în Giro-Conto și la alte bănci		826	67	Tantieme neridicate		31	28
Mobilier	1094 fl. 24 cr.			Cont-Courent		2500	—
după amortisare de 10%	109 „ 42 „	984	82	Diverse conturi creditore		989	39
Interese de reescompt anticipate		1707	53	Profit curat		16383	95
Diverse conturi debitoare		487	64				
		626655	84			626655	84

Contul profitului și perderilor.

EȘITE.		fl.	cr.	INTRATE.		fl.	cr.
Interese:				Interese:			
„ pentru depun. spre fructificare	15266 fl. 07 cr.			„ dela cambii de bancă reescomptate	25829 fl. 79 cr.		
„ „ fondul de rezervă	480 „ — „			„ „ credite hipotecare	5427 „ 99 „		
„ „ fondul de pensiune	31 „ 52 „	15777	59	„ „ credite pe obligațiuni	1905 „ 63 „		
Spese:				„ „ cont-curent	703 „ 52 „		
„ pentru salare, și marce de prezență	4341 „ 92 „			„ „ credite amanetari	121 „ 96 „	34160	78
„ „ competența de timbru și alte spese	2632 „ 26 „	6974	18	„ „ efecte	171 „ 89 „	4512	94
Dare:				Provisiune			
„ directă	1525 „ 51 „			Taxe:			
„ după interese la depuneri	1254 „ 38 „	2779	89	„ de transcriere	50 „ — „	1014	65
Amortisare:				„ „ cereri	964 „ 65 „	125	—
din mobilier	109	42		Chiria		2211	66
Profit curat	16383	95		Diverse			
	42025	03				42025	03

Șimleul-Silvaniei, la 31 Decembrie 1892.

Andrei Cosma m. p.
directora executivă.Ioanu P. Lazaru m. p.
comptabil.**Membrii direcțiunii:**

George Pap m. p., Artemiu Sarkadi m. p., Florianu Marcusiu m. p., Dr. Ioanu Nichita m. p., Ioanu Angyal m. p., Augustinu Marcusiu m. p., președinte. Danil Dellei m. p., Augustin Vicasiu m. p., Vasile Patcasiu m. p., Teodoru Popp m. p.

Acest bilanț esaminându-se și confruntându-se cu registrele principale și auxiliare ale societății, seu găsit în consonanță cu acelea și esact.

Șimleul-Silvaniei, la 14 Februarie 1893.

Membrii comitetului de revisiune:Alimpiu Barbolovicu m. p.
președinte.

Demetrie Suci m. p.

Dr. Casiu Maniu m. p.

1-1.